

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА

Кафедра теорії та практики перекладу

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор

Майя НІКОЛАСВА

« 26 » 09 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Гумор: лінгвістичний та перекладацький параметри

Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність : 035 філологія

Спеціалізації:

035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька

035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська

035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька

Освітньо-професійні програми:

Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька

Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська

Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька

ОНУ
2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Гумор: лінгвістичний та перекладацький параметри». – Одеса: ОНУ, 2022. – 11с.

Розробники: Болдирева А.Є., к.філол.н, доцент, доцент кафедри теорії та практики перекладу

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та практики перекладу.

Протокол № 1 від «25» 08 2022 р.

Завідувач кафедри

(Ірина РАЄВСЬКА)

Погоджено із гарантом ОПІ «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська» _____ (Олена КАРПЕНКО)

(підпис)

Погоджено із гарантом ОПІ «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька» _____ (Наталя ГОЛУБЕНКО)

(підпис)

Погоджено із гарантом ОПІ «Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська» _____ (Людмила ГРИНЬКО)

(підпис)

Погоджено із гарантом ОПІ «Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька» _____ (Маріанна КНЯЗЯН)

(підпис)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету РГФ

Протокол № 1 від «26» серпня 2022 р.

Голова НМК

(Тетяна ТЕЛЕЦЬКА)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри теорії та практики перекладу

Протокол № ___ від. “___” _____ 202__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Ірина РАЄВСЬКА)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри теорії та практики перекладу

Протокол № ___ від. “___” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Ірина РАЄВСЬКА)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна форма навчання	заочна форма навчання
Загальна кількість кредитів – 3/3 Годин – 90/90 Змістових модулів – 1/1	Галузь знань: 03 Гуманітарні науки	Дисципліна вільного вибору	
	Спеціальність: 035 Філологія		
	Спеціалізація: 035.041.Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька 035.053 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська	Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Лекції	
		16 год.	6 год.
		Практичні	
		14 год.	4 год.
Самостійна робота			
60 год.		80 год.	
Форма підсумкового контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс «Гумор: лінгвістичний та перекладацький параметри» присвячено комплексному розгляду феномену гумору: встановлюється його когнітивна природа, описується дія лінгвокогнітивного механізму створення гумористичного ефекту, розглядаються лінгвістичні засоби, що породжують гумор у в оригіналі художнього тексту та його перекладі.

Основною метою дисципліни «Гумор: лінгвістичний та перекладацький параметри» є формування інтегральної, загальних та спеціальних (фахових)компетентностей у студентів, формування уявлення про лінгвокогнітивний механізм створення гумористичного ефекту.Основна мета обумовлює вирішення наступних завдань: 1) усвідомлення місця гумору серед видів комічного; 2) усвідомлення насамперед психологічного та ментального підґрунтя дискурсивної (комунікативної) природи гумору; 3) аналіз мовних засобів, що опосередкують когнітивні процеси формування гумористичного ефекту в текстовій комунікації; 4)вивчення особливостей когнітивного впливу адресанта гумористичного повідомлення на адресата; 5) з'ясування особливостей передачі гумору при перекладі.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі лінгвістики, літературознавства, перекладу, методики викладання іноземних мов і зарубіжної літератури в закладах вищої освіти в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК01.Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК02.Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК03.Здатність до пошуку, опрацювання та критичного аналізу інформації з різних джерел.

ЗК04.Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК07.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня, з експертами з інших галузей знань / видів економічної діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК01. Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах (вітчизняних і зарубіжних).

СК03. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.

СК04. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.

СК05. Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

СК06. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.

СК07. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

СК08. Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату

Програмні результати навчання:

ПР 02. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.

ПР 06. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.

ПР 07. Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці (вітчизняні і зарубіжні).

У результаті вивчення даного курсу студент повинен **знати**, що таке «гумор», «сатира», «іронія», «сарказм», «види комічного», «форми комічного»; розуміти когнітивний механізм створення та сприйняття гумористичного ефекту, мовні засоби породження гумору, способи перекладу певних мовних засобів породження гумору.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен **вміти** розрізняти поняття «види та форми комічного», впізнавати гумористичні фрагменти художнього дискурсу, робити аналіз гумористичних ситуацій на предмет когнітивних механізмів породження гумору, певних мовних засобів його створення та їх перекладу.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Гумор в аспекті перекладу

Тема 1. Місце гумору серед видів комічного. Характеристика гумору як когнітивного явища.

Тема 2. Гумор – як процес і результат мовної діяльності людини. Лінгвокогнітивний механізм створення гумористичного ефекту.

Тема 3. Фактор адресата при сприйнятті гумористичного повідомлення. Когнітивний механізм виникнення гумористичного ефекту.

Тема 4. Вербальний та невербальний гумор. Когнітивне підґрунтя мовних засобів створення гумористичного ефекту.

Тема 5. Мовні засоби створення гумористичного ефекту. Фреймове моделювання мовних засобів, їх функціонально-стилістичне навантаження.

Тема 6. Особливості передачі гумору при перекладі. Проблема виявлення елементів з гумористичним забарвленням таскладнощі їх передачі в перекладі.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Очна форма					Заочна форма				
	Ус бо го	у тому числі				Усьо го	у тому числі			
		л	п	лаб	сам. роб		л	п	лаб	сам.роб
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Гумор в аспекті перекладу										
Тема 1. Місце гумору серед видів комічного. Характеристика гумору як когнітивного явища.	10	2			8	13	1			12
Тема 2. Гумор – як процес і результат мовної діяльності людини. Лінгвокогнітивний механізм створення гумористичного ефекту.	12	2			10	13	1			12
Тема 3. Фактор адресата при сприйнятті гумористичного повідомлення. Когнітивний механізм виникнення гумористичного ефекту.	10	2			8	13	1			12
Тема 4. Вербальний та невербальний гумор. Когнітивне підґрунтя мовних засобів створення гумористичного ефекту.	12	2			10	13	1			12
Тема 5. Мовні засоби створення гумористичного ефекту. Фреймове моделювання мовних засобів, їх функціонально-стилістичне навантаження.	20	4	4		12	19	1	2		16

Тема 6. Особливості передачі гумору при перекладі. Проблема виявлення елементів з гумористичним забарвленням та складності їх передачі в перекладі.	24	4	8		12	19	1	2		16
Підсумкове заняття	2		2							
Усього годин	90	16	14		60	90	6	4		80

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття навчальним планом не передбачені.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (очне/заочне)
1.	Тема 5. Мовні засоби створення гумористичного ефекту (Обговорення лекції та дискусія, аналіз різноманітних засобів, що можуть формувати гумористичний ефект у вигляді вправ).	4/2
2.	Тема 6. Особливості передачі гумору при перекладі (вправи на порівняння оригіналу, що містить гумористичні ефекти, та переклад).	8/2
3.	Підсумкове заняття (підведення підсумків, фінальне обговорення та повторення головних тез курсу. Виставлення залікових оцінок.).	2/-
	Разом	14/4

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття навчальним планом не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (очне/заочне)
1.	Тема 1. Місце гумору серед видів комічного . На самостійну роботу вноситься ознайомлення з основною літературою, підготовка презентації або доповіді (за вибором).	8/12
2.	Тема 2. Лінгвокогнітивний механізм створення гумористичного ефекту. На самостійну роботу вноситься ознайомлення з додатковою літературою, підготовка презентації або доповіді (за вибором).	10/12
3.	Тема 3. Когнітивний механізм виникнення гумористичного ефекту, підготовка презентації або доповіді (за вибором).	8/12
4.	Тема 4. Когнітивне підґрунтя мовних засобів створення гумористичного ефекту. На самостійну роботу вноситься підготовка презентації або доповіді (за вибором).	10/12
5.	Тема 5. Мовні засоби створення гумористичного ефекту. Підготовка до	12/16

	практичного, самостійний аналіз запропонованих текстів з точки зору засобів створення гумористичного ефекту, створення портфоліо.	
6.	Тема 6. Особливості передачі гумору при перекладі. Підготовка до практичного, переклад запропонованих текстів з аналізом мовних засобів створення гумористичного ефекту, створення портфоліо.	12/16

Теми доповідей

2. Місце гумору серед видів комічного
3. Дослідження гумору у вітчизняній та зарубіжній лінгвістиці.
4. Когнітивне підґрунтя створення та виникнення гумористичного ефекту.
5. Когнітивне підґрунтя мовних засобів створення гумористичного ефекту.
6. Проблема перекладу гумору у лінгвістиці.
7. Мовний та ситуативний гумор. Способи вираження.
8. Основні стилістичні засоби створення гумористичного ефекту та способи їх перекладу.

9. Методи навчання

Словесні: лекція, пояснення, бесіда.

Наочні: ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації), презентація результатів самостійної роботи.

Практичні: постановка й обговорення проблемних питань, робота з основною і додатковою літературою, робота в мережі Інтернет, дискусія.

10. Форми контролю та методи оцінювання

Методами поточного контролю є усне опитування, оцінювання виконання практичних завдань, перевірка виконаних домашніх завдань.

Наприкінці курсу передбачено **періодичний контроль** – контрольна робота.

Форма підсумкового контролю – залік.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	Визначення
		для заліку	
90–100	A	зараховано	Здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, повно та системно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань. Виявляє цінні творчі ідеї. Розуміє сутність питання комічного, гумору, ментальний механізм створення гумористичного ефекту. Вміє на практиці встановлювати конкретні стилістичні засоби створення гумористичного ефекту, розуміється на їх перекладі.

85–89	B		Здобувач достатньо правильно, повно й системно викладає матеріал щодо проблеми, яка розглядається на занятті, виявляючи при цьому творчий підхід, добре розуміє когнітивний механізм створення гумористичного ефекту, вміє встановлювати стилістичні засоби створення гумору, але допускає незначні помилки при встановленні способів їх перекладу.
75–84	C		Здобувач припустився однієї-двох несуттєвих помилок, дотримуючись достатньої повноти, системності викладу матеріалу щодо проблеми, яка розглядається., робить незначні помилки при встановленні стилістичних способів створення гумористичного ефекту та їх перекладу.
70–74	D		Здобувач припустився двох суттєвих помилок у поданні матеріалу щодо проблеми, яка розглядається, відповідь є недостатньо повною й систематизованою, плутається у визначенні основних понять курсу. На практиці припускається невеликої кількості суттєвих помилок при визначенні стилістичних засобів створення гумору та способів їх перекладу.
60–69	E		Здобувач припустився трьох та більше суттєвих помилок у поданні матеріалу щодо проблеми, яка розглядається, відповідь є недостатньо повною й систематизованою, плутається у поняттях курсу, допускає суттєві помилки у визначенні стилістичних засобів створення гумористичного ефекту та способів їх перекладу.
35–59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання	Здобувач продемонстрував лише деякі елементи матеріалу щодо проблеми, яка розглядається, має значні труднощі у викладанні матеріалу, у розумінні основних понять курсу.
0–34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Здобувач не виклав матеріалу щодо проблеми, яка розглядається.

11. Питання для поточного / періодичного контролю

1. Що таке гумор?
2. Які види комічного ви знаєте?
3. Що таке іронія?
4. Що таке сатира?
5. Що таке сарказм?
6. Які відношення між поняттями «гумор», «комічне»?
7. Назвіть дослідників, які вивчали гумор та комічне.
8. Що ви знаєте про дослідження гумору в науці?
9. Чим відрізняються дослідження гумору у вітчизняній лінгвістиці від закордонних досліджень?
10. Що таке гумор у широкому сенсі? У вузькому?
11. Схарактеризуйте характерні риси гумору.
12. Чим відрізняється гумор від сатири? Іронії? Сарказма?
13. Як перетинаються поняття «гумор» та «смішне»?

14. Поясніть лінгвокогнітивний механізм створення гумористичного ефекту.
15. Що таке фрейм?
16. Назвіть представників фреймової семантики.
17. Що вивчає когнітивна лінгвістика?
18. Що таке рефреймінг?
19. Назвіть види рефреймінгу.
20. Що таке ментальна опозиція?
21. Назвіть види ментальної опозиції.
22. Що таке алогізм?
23. Як алогізм пов'язаний з механізмом створення гумористичного ефекту?
24. Поясніть когнітивний механізм виникнення гумористичного ефекту.
25. Які мовні засоби створення гумористичного ефекту ви знаєте?
26. Назвіть основні умови виникнення гумористичного ефекту у сприймача інформації.
27. Що може заважати виникненню гумористичного ефекту?
28. В чому полягає когнітивний механізм певних мовних засобів створення гумористичного ефекту?
29. Розкажіть про способи передачі певних мовних засобів породження гумору.
30. Які конкретні способи перекладу певних мовних засобів створення гумористичного ефекту ви знаєте?

12. Розподіл балів, які отримують студенти

У ході поточного контролю студент може отримати максимальну оцінку (100 балів) за кожен тематичний модуль. Загальна оцінка з навчальної дисципліни – це середнє арифметичне суми балів за поточний контроль. Здобувач вищої освіти одержує підсумкову оцінку, якщо за результатами поточного контролю він набрав за кожен тематичний модуль 60 і більше балів. За тим самим принципом оцінюються завдання, що пропонуються для самостійної роботи.

Якщо за результатами поточного контролю студент набрав менше 60 балів, або якщо він набрав 60 і більше балів, проте хоче поліпшити свій підсумковий результат, він повинен виконати підсумкове завдання (див. Питання для підсумкового контролю) і з урахуванням його результатів одержати відповідну кількість залікових балів із дисципліни.

Поточний та періодичний контроль						Загальна оцінка	
Змістовий модуль 1							Доповідь
T1	T2	T3	T4	T5	T6	100	
100	100	100	100	100	100		
Контрольна робота за змістовим модулем 1 – 100							

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Болдирева А.Є. Робоча програма навчальної дисципліни «Гумор: лінгвістичний та перекладацький параметри» для другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності: 035 філології, спеціалізації: 035.041. Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська. Освітньо-професійна програма: 035.041. Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська. Одеса: ОНУ, 2022. 11 с.
2. Болдирева А.Є. Силабус навчальної дисципліни «Гумор: лінгвістичний та перекладацький параметри» для другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності: 035 філології, спеціалізації: 035.041. Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська. Освітньо-професійна програма: 035.041. Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська. Одеса: ОНУ, 2022. 5 с.

14. Рекомендована література

Основна

1. Вісько Г.Г. Когнітивна лінгвістика: історія становлення і розвитку напрямку лінгвістичного вчення. 2021. URL: <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/02/Cognitive-Linguistics-a-history-of-formation-and-development-of-the-branch-of-linguistic-study-G.G.-Visko.pdf>
2. Габідулліна А. Р., Жарикова М. В. Лінгвістична природа гумору: навчальний посібник. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2021. 140 с. URL: <http://forlan.org.ua:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/278/Лінгвістична%20природа%20гумору%20ПДФ.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
3. Роєнко Л. Теорії та засоби створення гумору в сучасному художньому англійському тексті. Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky. Volume 8, No. 2/2020. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/16223/1/Scientific_Letters_2020_8%282%29_P60-62.pdf

Додаткова

1. Болдирева А.Є. Мовні засоби створення гумористичного ефекту: лінгвокогнітивний аспект (на матеріалі романів П.Г. Вудхауза): Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04. Одеса, 2007. 23 с.
2. Блинова ІА., Зернецька А. А. ГУМОР ЯК РІЗНОВИД КОМІЧНОГО: Критерії виокремлення, теорії реалізації і засоби вираження. 2021. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/1_2021/part_2/9.pdf
3. Дюрягіна І.В. Основні підходи до вивчення явища комічного. 2017. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/26361/1/Дюрягіна.pdf>
4. Савіна Ю. О. Особливості прийняття англійського гумору як проблема перекладознавства. 2018. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v38/part_1/42.pdf
5. Newmark Peter A textbook of translation. – Harlow: Person Education Limited, 2018. 292p.

15. Інформаційні ресурси

1. Професійна платформа «Перекладачі в Дії». Режим доступу: <https://litcentr.in.ua/index/0-51>
2. Proz.com. Інтернет-спільнота та робочий простір для професіоналів, що працюють з мовами. Режим доступу: <https://www.proz.com/>
3. CWLab. Платформа он-лайн освіти для перекладачів. Режим доступу: <https://cw-elab.com/en/>